

AKTIV LANDSBYGD

Till Södermanlands lantbruk och landsbygd | #04 2018

Kompetens-
utveckling

Nya
marknader
för hållbart
jordbruk

Hur har det gått?

Övertagandet
av polisens
djuruppgifter

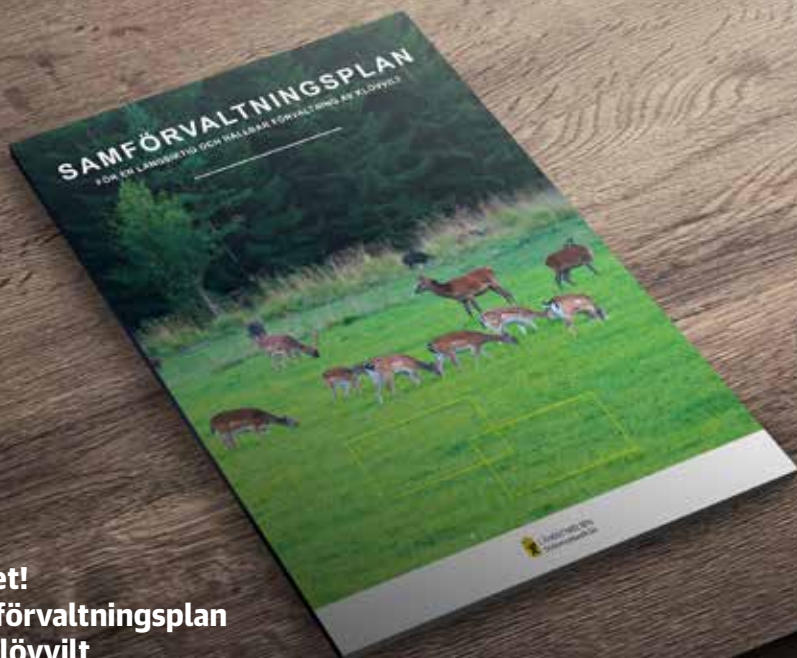
Lokala vattenvårds-
projekt (LOVA)

För ett friskare
Östersjön

3 röster
om årets
torka

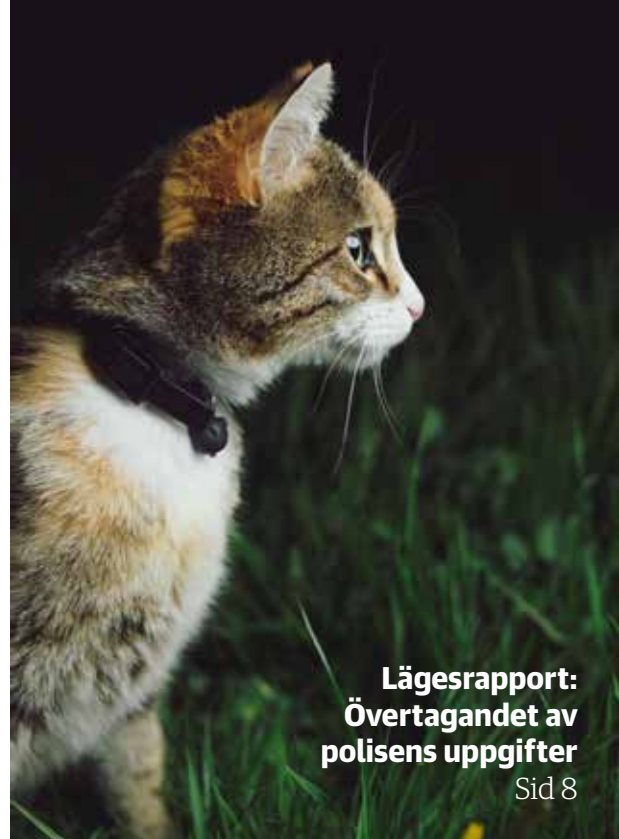
SKOGSBETEN

Alternativa betesmarker vid extremväder

Nyhet!
**Samförvaltningsplan
för klövvilt**

Läs mer i ledaren >

Lägesrapport:
**Övertagandet av
polisens uppgifter**
Sid 8

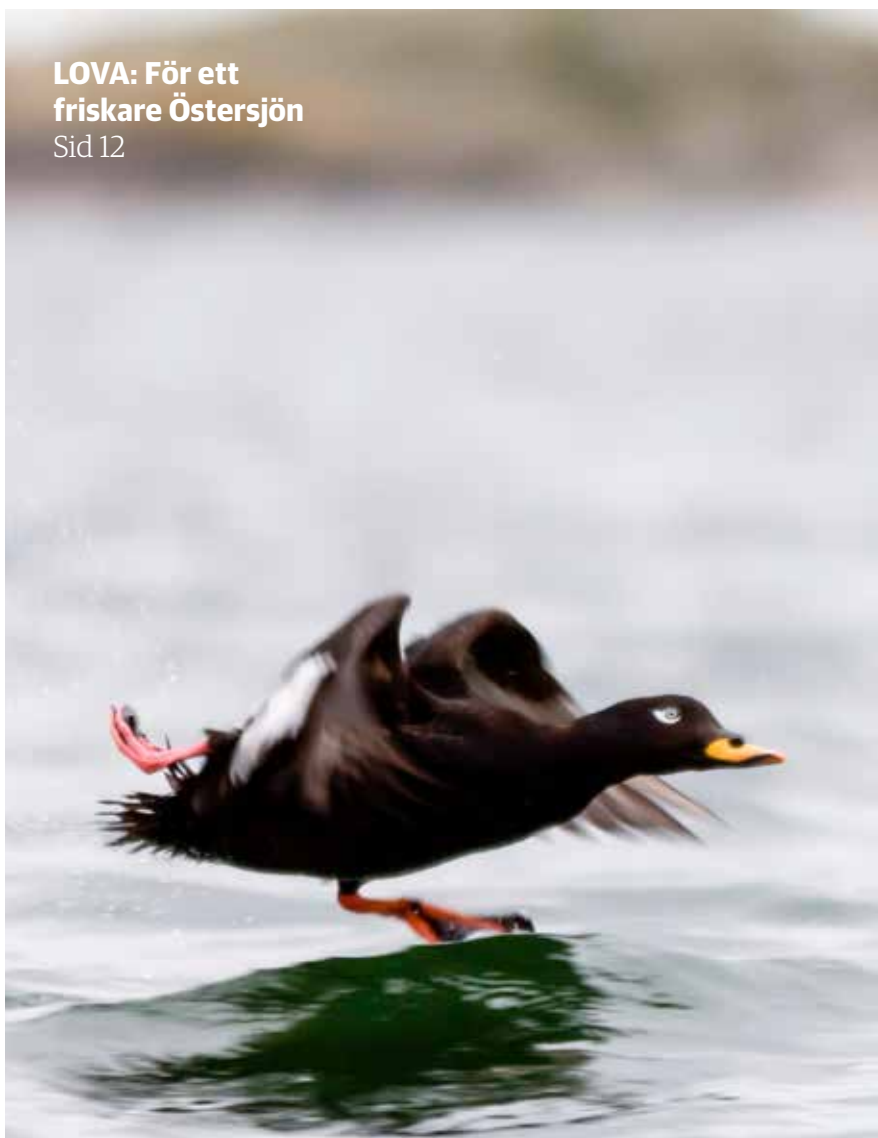
Nr 04 2018

Nästa nummer
kommer ut i
mars 2019

- 03 Ledare
- 04 Alternativa betesmarker
- 05 Foder från våtmarker
- 06 3 röster om årets torka
- 07 Mera tall i Sörmland och Örebro
- 08 Övertagandet av polisens djuruppgifter
- 10 Regler för utgångsdjur
- 12 LOVA - för ett friskare Östersjön
- 13 LIFE IP Rich Waters - för bättre vattenmiljö
- 14 Utbildning: Digitala betalningar
- 15 Sörmlandsdagen 2018
- 16 Landsbygdsstöd: Utbetalning & ansökning
- 18 Nya marknader för hållbart jordbruk
- 20 Greppa näringen: Underhåll av diken
- 21 Likviditets- och foderplanering
- 21 Handlardagen
- 22 Satsning på slåtterängar och betesmarker
- 23 Behörighetskurser
- 24 Kompetensutveckling
- 26 Utblick: Hundatsning & Idécentrum
- 28 Fyra frågor...

**LOVA: För ett
friskare Östersjön**

Sid 12

Ledare: Förvalta viltet utifrån helheten

Södermanland är ett viltrikt län. Älg, rådjur, kronhjort, dovhjort och vildsvin lever sida vid sida i landskapet. Viltet är en resurs som kan erbjuda upplevelser i form av både jakt och viltskådning samt ett nyttigt och välsmakande kött. Men de viltrika markerna innebär också utmaningar. Viltets påverkan på landskapet samt jord- och skogsbruket är lokalt stor, vilket kan begränsa verksamhetsutövandet. Dessutom kan det orsaka skador som påverkar den enskilde negativt.

Länsstyrelsen har ansvaret för administrationen av älg- och kronhjortsförvaltningen. För sex år sedan infördes ett nytt älgförvaltningssystem i landet. Då inrättades stora älgförvaltningsområden med övergripande ansvar för den lokala förvaltningen, varav nio stycken finns i Södermanland. I varje förvaltningsområde ingår ett antal skötselområden, där jägarna och markägarna tillsammans upprättar treåriga skötselplaner och sätter mål för älgstammen. Just nu pågår en översyn av det nya förvaltningssystemet nationellt samt i länet på grund av att förutsättningarna för älgförvaltningen har förändrats.

Antalet älgar som fälls i länet har minskat under de senaste åren. För 15 år sedan sköts det cirka 2 000 älgar jämfört med knappt 900 förra året. Däremot har avskjutningen av dovhjort, kronhjort och vildsvin ökat kraftigt under samma period. Denna förändring i länets viltstammar innebär att jägare och markägare behöver förvalta viltet på ett annat sätt än tidigare. Det är i dag viktigt att ta hänsyn till alla förekommande arter i förvaltningen. I samverkan med de som berörs av viltet bör det därför göras inventeringar av både viltstammen och omfattningen av eventuella skador. Utifrån detta underlag kan sedan avskjutningen planeras mot ett mål i balans med den naturliga fodertillgången.

Länsstyrelsen har tillsammans med viltförvaltningsdelegationen utarbetat en samförvaltningsplan för klövvilt. I den planen lyfts de aspekter som är viktiga att ta hänsyn till för att kunna bedriva en långsiktigt hållbar flerartsförvaltning. Länsstyrelsen anser att viltet förvaltas bäst av dem som har lokal kunskap och som berörs av viltet. Samverkan och dialog mellan markägare, lantbrukare och jägare är vägen fram, så att alla kan uppleva viltets värde. Du hittar samförvaltningsplanen på länsstyrelsens webbplats. Vi hoppas att den kan vara ett stöd i ert arbete.

Johan Varenius

Johan Varenius
Landsbyggsdirektör

johan.varenius@lansstyrelsen.se

LÄNSSTYRELSEN
Södermanlands län

Länsstyrelsen i Södermanlands län

Länsstyrelsens växel	010-223 40 00
Jordbrukarstöd/SAMinternet	0771-67 00 00
Djurskydd jourtelefon	010-223 41 50
Rovdjur jourtelefon	010-223 41 80
Rovdjursobservationer	www.skandobs.se

Landsbyggsdirektör, chef, avdelningen för landsbygd

Johan Varenius

Jordbrukarstöd

Adam Adobati, Susanna Alanko, Malin Almquist, Jan-Erik Dalmo, Carolin Engström, Christina Erdtman Johansson, Matilda Eriksson, Christer Fredriksson, Bodil Hahn, Ulrika Hägertorp, Johan Moberg, Caroline Nilsson, Tove Ortman, Monika Pettersson, Petter Steen, Martin Tärning, Elin Uppsäll

Avdelningen för landsbygd

Jenny Askenfelt, Elin Ehrén, Marcus Forss, Klas Fredriksson, Kajsa Karlsson, Åsa Kuhlau, Tove Lund, Malin Nilsson, Jan Petersson, Helena Söderlund

Jakt och viltförvaltning

Lovisa Häggström, Josefín Linusson, Viktor Tylstedt

Veterinära frågor

Ann Jaconelli, Marie Larsson, AnnaMaria Estensson

Fiske och vattenbruk

Thomas Stenström

Livsmedelsstrategin

Karin Larsson

Förprovning av djurstallar

Malin Nilsson, Kristina Thunström

Djurskydd

Fredrik Berg, Kim Björk, Jennie Eklund, Carolin Engström, Matilda Eriksson, Kristina Holmström, Sandra Rosshagen, Ulrike Segerström, Monica Ångehult

Våra e-postadresser

fornamn.efternamn@lansstyrelsen.se
Undantag från principen kan förekomma då den är gemensam för hela landet.

Avdelningen för landsbygd

Besöksadress: Stora Torget Nyköping
Postadress: 611 86 Nyköping

Brev som gäller jordbrukarstöd (SAM-ansökan) ska skickas till:

Länsstyrelsen i Södermanlands län, FE 13,
Box 204, 826 25 Söderhamn

Brev som gäller projekt- och företagsstöd samt miljöinvesteringar ska skickas till:

Länsstyrelsen i Södermanlands län, FE 34,
Box 204, 826 25 Söderhamn

AKTIV
LANDSBYGD

Aktiv Landsbygd utkommer med fyra nummer 2018 och utges av Länsstyrelsen i Södermanlands län
Redaktion: Matilda Eriksson, Jenny Askenfelt, Johan Moberg, aktivlandsbygd.sodermanland@lansstyrelsen.se
Produktion: Ditt Kreativa Team i Nyköping AB
Omslagsbild: Lars Jansson
Tryck: TMG Taberg. Tryck och papper är Svanenmärkt

Alternativa betesmark

Årets extrema sommartorka slog hårt mot lantbruket. Samtidigt ökade intresset för förbisedda betesmarker så som skogsbete. Du kan söka miljöersättningar för dessa marker.

Text & foto: Johan Moberg,
johan.d.moberg@lansstyrelsen.se

Slätterängar är några av de artrikaste naturtyperna som vi har i Sverige.

Hur klarar vi foderproduktionen om det blir fler somrar med extremväder som den i år? Torkan medförde långtgående problem för lantbrukare, bland dem djurägare. Vallarna gav inte tillräcklig skörd och gräset i många betesmarker torkade bort. Det behövs fler foderalternativ, och en lösning är att använda traditionella fodermarker, så som skogsbeten, fuktängar och slätterängar. Du kan söka miljöersättning för skötsel av dessa. Alla åtaganden är femåriga.

Skogsbetets många nyttor

I somras stängslade en del lantbrukare in skogsmark för att få foder till djuren. Då slapp de stödutfodra i betesmarkerna. Skogsbetet är ett sätt att bruka och nyttja skogen från tiden med inägor och utmarker. Skogsbetesmarkerna plockhöggs för att tillfredsställa virkesbehovet, och de fick en speciell karaktär, så kallade bondeskogar, som gynnar många idag hotade arter. Idag är dessa skogsbeten ovanliga, men miljöersättningen för skogsbete syftar till att underlätta skötsel av dem. Läs mer i faktarutan.

Skogsbetesmarkerna är en bra foderreserv vid extrema väder. Om du får ett åtagande för ditt skogsbete från oss, kommer det inte att ingå i gårdsstödet. Ett skogsbete omfattas

Fakta/Skogsbete

Länsstyrelsen bestämmer vad som är skogsbete och får ingå i ett åtagande för miljöersättning. Skogen ska vara olikåldrig och betas av nötkreatur, får, get eller häst. Det ska finnas betespräglad vegetation så som gräs, örter, hävdad ljung och blåbärsris. Skogen ska inte ha kalavverkats, och den ska helst ha varit utmark. Skogsbete ger inte rätt till gårdsstöd.

Så här mycket pengar kunde du få 2018:

Skogsbete 3 500 kr/ha

inte av lika hårda avbetningskrav som en betesmark med gårdsstöd. Snarare ska du se till att sköta trädsiktet så att en stor variation i trädslag och ålder finns kvar, men också att det finns död ved. Att skapa eller sköta gläntor brukar ingå i villkoren, bland annat genom plockhuggning av rakstammiga träd.

De värdefulla fuktängarna

Fuktängar är betesmarker i fuktiga områden, exempelvis nära vattendrag, och kan ofta ingå i betesmarker med gårdsstöd. Fuktängarna brukar ha mer foder att ge när det

Foder från våtmarker med miljöersättning

Vid varma somrar kan du se vegetationen runt våtmarker som reservfoder. Har du som lantbrukare en eller flera våtmarker kräver de i stort sett alltid skötselbehov. Du kan behöva ta hand om igenväxning av bland annat vass, kaveldun och starr. Många anlagda våtmarker i länet har långt gånge igenväxning som lantbrukaren måste ta hand om mekaniskt, annars kan det bli avdrag på ersättningen.

Det kan du som har miljöersättning för våtmark undvika genom att årligen istället ha betande djur i kantonerna för att hålla efter igenväxningen. Den biologiska mångfalden ökar runt våtmarken, och du slipper köpa in extra grovfoder. Du behöver då inte heller tänka på att fylla badkar eller liknande med dricksvatten till djuren, då de redan har fri tillgång till vatten genom våtmarken. ■

Text & foto: Martin Tärning, martin.tarning@lansstyrelsen.se

er vid extremväder

är torrt och har traditionellt sett skötts både för slätter och bete. De brukar ha både foder och ovanliga växter vilket gör dem attraktiva för insekter, så som fjärilar och bin, men också för fåglar.

Den viktiga slätterängen

I Värmland slog länsstyrelsen slätterängarna i sina naturreservat, och kunde via LRF förmedla höet till djurägare med behov. Slätterängshö passar bra till hästar, då halterna av råproteiner är låga jämfört med en vallskörd. Att sköta en slätteräng är förenat med mycket arbete, men resultatet brukar bli bra, med ett örtrikt hö och en artrik slätteräng. Du förenar fodertillskott med miljönytta. Läs mer om slätterängar i faktarutan.

Även hamling eller lövtäkt är ett sätt att öka mängden foder, och hamling är troligen den äldsta formen av slätter som bedrivits i Norden. Hamlingen ger höga naturvärden men inte så mycket foder.

Hotade naturvärden

De tjänster som samhället får gratis av våra ekosystem kallas för ekosystemtjänster, till exempel kolinlagring i marken, pollinering eller variationsrikt foder till djuren.

En skog som står kvar, exempelvis ett skogsbete, gör klimatnytta eftersom den kontinuerligt lagrar ned kol i marken i samarbete med svampar. Sådana svampar kan vara kantareller som växer tillsammans med sina värdräd. Svampen ger träden mineral och näring i utbyte mot socker, som trädet producerar massor av i fotosyntesen. Sockret består av kol, och mycket av

kolet stannar i marken. Samarbetet kallas svamprot, eller mykorrhiza.

Slätterängar är några av de artrikaste naturtyperna som vi har i Sverige, med många olika blommor, svampar, insekter och fåglar. Några av svamparna hjälper också till med kolinlagring i marken.

En stor mångfald av arter ger fungerande ekosystem som levererar livsviktiga ekosystemtjänster åt oss, men det gör också ekosystemen stabila under klimatförändringarna. Artutrotning är en förlust för samhället, ekonomin och vår kultur. ■

Fakta/Slätteräng

Slätteräng används till slätter, ibland med efterbete. På slätterängen ska det växa gräs eller örter som kan användas till foder. Hävdad ljung kan också användas till foder. Slätteräng ger rätt till gårdsstöd.

Så här mycket pengar kunde du få 2018:

Slätteräng med särskild skötsel	5 500kr/ha
Komplement efterbete	700 kr/ha
Komplement höhantering	1 700 kr/ha
Komplement lieslätter	7 000 kr/ha
Komplement lövtäkt (hamling)	100 kr/träd

Har du betesmark som inte använts på länge?

Då kan du söka miljöersätningen för restaurering. 2018 kunde du få 3 600 kr/ha. Du får inte börja restaurera innan du fått en skriftlig åtagandeplan från länsstyrelsen.

3 RÖSTER OM ÅRETS TORKA

Sommarens torka slog hårt mot länets jordbrukare. Vi kollar läget med några av dem.

Enkät & foto: Caroline Nilsson,
caroline.d.nilsson@lansstyrelsen.se

Fredrik Jerlström, Tåå gård

Vad för typ av lantbruk driver du?

– Växtodling av spannmål, oljevaxter, ärtor och fröodling av ängssvingel.

Hur har du påverkats av torkan?

– Lägre skördar, där höstveten klarade torkan bäst och vårkornet klarade sig sämst med 80% respektive 40% av normalskörd.

Vad har du vidtagit för åtgärder för att lindra torkans konsekvenser?

– Inga för egen del, men jag har sålt fröhalm och vete till djurbönder.

Hur kommer årets torka påverka din verksamhet de kommande åren?

– Jag har ingen frögröda att tröska 2019 då insådden av rörsvingel torkade bort. ■

Eva Henriksson, Ramsta gård

Vad för typ av lantbruk driver du?

– Jag och min sambo bedriver mest spannmålsodling med totalt 700 ha, vall och träda på 200 ha, och cirka 30 ha betesmark. Vi har 110 får som är landskapsvårdare på naturbetesmarker, och vi säljer hästfoder till fasta kunder.

Hur har du påverkats av torkan?

– Förstaskörden som vi säljer som hästfoder var cirka 25% lägre än vanligt. Andra skörden var obefintlig och tredje skörden räcker till foder för våra får. Skörd av vete och korn var 40% respektive 60% lägre. Det finns inte så stora marginaler att göra några investeringar i år.

Vad har du vidtagit för åtgärder för att lindra torkans konsekvenser?

– Vi har sått så mycket höstgröda som vi hunnit med då den brukar klara sig bättre vid torka. Vi spar på investeringarna.

Hur kommer årets torka påverka din verksamhet de kommande åren?

– Ett stort ekonomiskt avbräck kommer kännas i företaget några år framåt. ■

Anders Eriksson, Kjulsta gård

Vad för typ av lantbruk driver du?

– Ekologisk mjölkproduktion med cirka 280 mjölkkor, och växtodling för att producera eget foder.

Hur har du påverkats av torkan?

– Det har varit mycket extra jobb med stängsling, bevattning, och halv spannmåls- och grovfoderskörd. Vi har fått slakta ut kor på grund av torkan och det har varit ökad stress och ovisshet kring införskaffning av foder till djuren.

Vad har du vidtagit för åtgärder för att lindra torkans konsekvenser?

– Vi lyckades köpa in grovfoder på rot och även mer halm. Vi har bevattnat en del av vår areal, främst betesmarker, och skördat grovfoder och vass på våtmarksområden som torkat upp.

Hur kommer årets torka påverka din verksamhet de kommande åren?

– Stort ekonomiskt bortfall. Produktionskostnaden för mjölken kommer att öka mycket framöver, på grund av dålig grovfoderskörd med sämre kvalitet som gör det svårt att ge korna en jämn foderstat. Korna har på grund av värmen inte visat brunst lika bra, så vi har inte seminerat enligt plan, vilket kommer ge oss färre kalvningar 2019. Normalår har vi cirka 300 kor, men vi har slaktat ut mer i sommar på grund av torkan och vi kan behöva minska antalet ännu mer. Vi brukar lagra mer grovfoder än årsbehovet, men sommaren 2017 var också torr så redan i början av sommaren 2018 hade vi små grovfoderlager. Det gäller att 2019 blir ett bra skördeår, annars är vi riktigt illa ute. ■

Mera tall i Sörmland och Örebro

Det nationella projektet

Mera tall vill engagera och inspirera fler jägare och skogsägare att samarbeta kring en balans mellan skog och vilt.

Text: Skogsstyrelsen | Foto: Torleif Nilsson

Mera tall-projektet vill öka andelen tall i våra plant- och ungsogar. Det behöver även finnas fler rönnar, aspar, sälgar och ekar. I projektet samarbetar Skogsstyrelsen och delar av svensk skogsnäring för att du som skogsägare ska våga satsa på tall. Att hitta balansen mellan skog och vilt är själva kärnfrågan.

Varför behövs projekt Mera tall?

Tallen har länge tappat mark i stora delar av Sverige. De rena tallskogarna minskar och i de stora arealerna blandskogar finns en tydlig tendens att granen tar över. När markägare försöker satsa på tall är skadorna från betande klövvilt, främst älg och rådjur, det stora problemet.

En metod som fungerar

Jägare och skogsägare i pilotområdet i Uppvidinge, Kronobergs län, har tillsammans arbetat fram en metod som fungerar. I det här området ökar andelen tall.

Projektet Mera tall i Sörmland och Örebro är ett projekt som sträcker sig över tre år, fram till september 2021. Under denna tid kommer den arbetsmodell som är framtagen under tidigare projekt att tillämpas och anpassas lokalt för de båda länen. Målbilden

är att få till en bättre balans mellan skog och vilt och att markägare ska våga föryngra med tall på tallmarker.

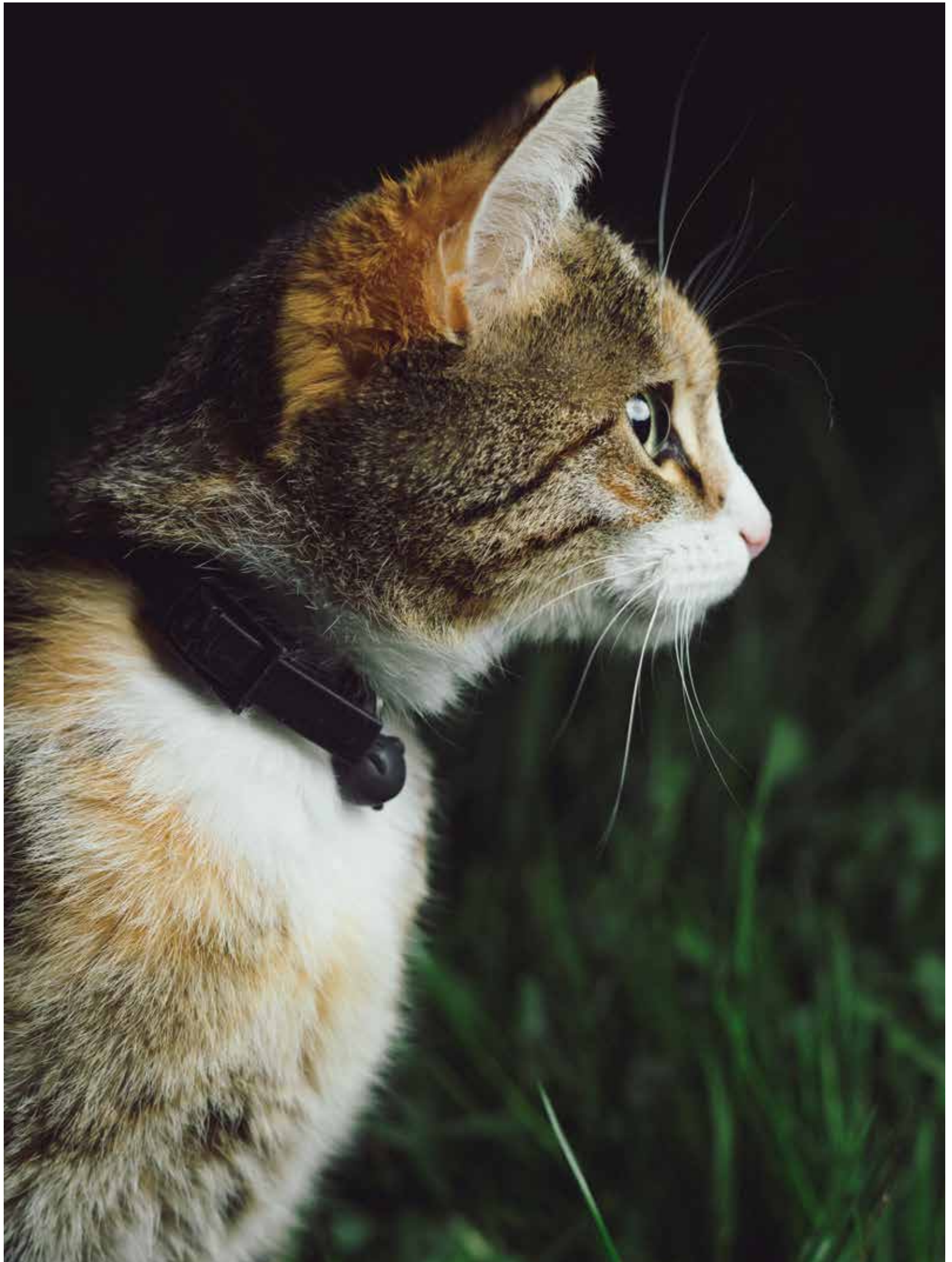
Projektet kommer vara ett faktabaserat projekt, där relevant forskning och undersökningar utgör en grund för dialog mellan olika intressenter i skogen. Det handlar inte enbart om att minska viltstammarna, utan att det ska råda en balans mellan foder-tillgången och viltstammarna. Detta kan uppnås på fler sätt. En av de viktigaste delarna i dialogen är att de olika deltagarna ska komma fram till gemensamma målbilder som man ska försöka uppnå genom praktiska åtgärder. ■

Länsstyrelsen kommer att gå ut med löpande information om projektet.

För mer information, kontakta Josefin Linusson 010-223 42 64, josefin.linusson@lansstyrelsen.se

Vad har hänt inom pilotområdet?

- › Skogsägarnas och jägarnas tro på att det går att föryngra tall av god kvalitet ökat.
- › Förståelsen för sambanden mellan skog och vilt ökat.
- › Betetrycket på tall, rönn, asp, säl och ek minskat - även om det fortfarande är oacceptabelt högt.
- › Älgstammen minskat.
- › Avskjutningen av rådjur ökat.

Lägesrapport:

ÖVERTAGANDET AV POLISENS DJURUPPGIFTER

Som ett led i att renodla polisens arbete flyttades en del av polisens djuruppgifter över till länsstyrelserna från och med 1 juni 2018.

Text: Ulrike Segerström, ulrike.segerstrom@lansstyrelsen.se | Foto: Raphael Schaller, Unsplash

De stora delarna är lagen om tillsyn över hundar och katter och verkställighet av omhändertaganden av djur. Polisen har kvar ansvaret för upphittade djur enligt hittegodslagen och de ska även fortsättningsvis omhänderta djur som bedöms vara utsatta för lidande.

För länsstyrelsernas del hade man tidigt klart för sig att övertagandet skulle komma att innebära ett betydande ökning av arbetsinsatserna vad gäller framförallt sällskapsdjur. Inför övertagandet tilldelades länsstyrelserna ökade medel vilket flera

En av fördelarna är bland annat möjligheten att omhänderta och förflytta djur utan att behöva invänta polis.

länsstyrelser använde till att bland annat utöka personalstyrkan och införskaffa nödvändig utrustning. Utbildning av redan befintlig personal genomfördes också inom området "Lagen om tillsyn över hundar och katter" då detta var en helt ny arbetsuppgift för oss. Mycket tid och arbete har även lagts på att upphandla och upprätta avtal med djurhem för transport och uppställning av omhändertagna djur.

Hur har det gått?

För Länsstyrelsen i Södermanlands del blev det en rivstart; fyra omhändertaganden av sällskapsdjur och två ärenden gällande bristande tillsyn av hund redan under första veckan. Tre av omhändertagandena initierades och genomfördes av polisen, som enligt den nya arbetsfördelningen därefter lämnade över allt ansvar för djuren till oss. Det fjärde omhändertagandet genomförde vi själva genom att rent fysiskt vara på plats samt ordna med transport och förvaring av djuren.

Hittills har 14 omhändertaganden hanterats som omfattar totalt 17 hundar och 7 katter. Att verkställa omhändertaganden och allt efterarbete i samband med dessa var tidigare polisens uppgifter. Mycket tid går åt att hålla kontakt med alla inblandade parter såsom djurhem, veterinär och djurägare. Beslut ska tas om de omhändertagna

djuren ska återlämnas eller säljas/överlåtas alternativt avlivas. Inför dessa beslut krävs underlag från samtliga inblandade.

Ärende som gäller bristande tillsyn av hundar handläggs administrativt från kontoret och hittills har 34 stycken inkommit. Inget av dem har dock resulterat i några tvingande åtgärder såsom beslut om koppeltvång eller munkorg. För närvarande sköts dessa ärenden av två djurskydds-handläggare på veterinära funktionen.

Fördelar och nackdelar

Det finns både för- och nackdelar med att polisens djuruppgifter förts över på länsstyrelserna. En av fördelarna är bland annat möjligheten att omhänderta och förflytta djur utan att behöva invänta polis. Det medför till exempel att vi snabbare kan transportera ett djur till veterinär och också att vi inte alltid behöver ta polisens resurser i anspråk. Möjligheten att hämta djur utan att polis närvarar kan dock också vara en nackdel då det vid omhändertaganden kan förekomma hotfulla situationer.

Sammanfattningsvis kan sägas att vi ser en ökning av antalet anmälningar och omhändertaganden jämfört med tidigare år. Om detta har ett samband med övertagandet av de nya uppgifterna, om det beror på slumpen eller om det är en trend som kommer att bestå är ännu oklart. ■

Regler för utegångsdjur

Håller du utegångsdjur?
Det här gäller för dig.

Text: Ulrike Segerström | Foto: Menhammar Stuteri

Med utegångsdjur menas djur som går ute eller har möjlighet att gå ut på betesmark eller i rasthage halva dygnet eller mer (för häst mer än 16 timmars utevistelse per dygn) under den kalla årstiden då betes-tillväxt inte sker. Betestillväxt sker inte när dygnsmedeltemperaturen understiger +5 grader. I våra trakter brukar den perioden

infalla runt mitten av oktober och fram till mitten av april men kan dock infalla tidigare eller senare. Under den kalla årstiden är det inte lagligt att hålla djuren utomhus dygnet runt utan tillgång till ligghall. Om det har varit kallt ett tag och sedan blir varmare, till exempel i december eller januari, så anses det ändå som att det är den kalla årstiden.

**+5
grader**

Den svenska djurskyddslagstiftningen anger följande:

- › Djuren ska ha tillgång till ligghall med en ren och torr bädd under den kalla årstiden.
- › Ligghallen ska bestå av minst tre väggar som ska vara täta upp till det största djurets mankhöjd för att undvika att hallen blir dragig. En dragig ligghall kan vara en orsak till att hallen inte utnyttjas av djuren. Väggarna ska bestå av ett material som tål sparkar och andra "hårda tag" från djuren för att minska skaderisken. Ligghallen ska vara försedd med ventilation i form av exempelvis en luftspalt i bakkant mellan vägg och tak, glespanel eller vindnät. Öppningen till ligghallen bör vara så stor att djuren lätt kan passera in- och ut. Det kan finnas skäl att förse öppningen med en hängränna och snörasskydd för att undvika att ingångsöppningen blir blöt och upptrampad eller hal på vintern. Tak av plåt ska i regel vara försedda med kondensskydd för att minimera kondensdropp på djur och ströbädd.
- › För att undvika växtnärläckage till grundvattnet bör underlaget i ligghallen

bestå av tätt material, exempelvis cement. Kravet på tätt underlag kan variera från kommun till kommun och även på vilken typ av djurslag och antal djur som kommer att hållas i hallen. Kontakta din kommun för att få veta kraven där just du bor. Om ligghall utan tätt underlag upptäcks vid en tvärvillkorskontroll kan det komma att bli avdrag på dina EU-stöd

EU:s djurskyddslagstiftning anger följande:

- › Djuren ska under den kalla årstiden ha tillgång till en väderskyddad plats där det finns en ren och torr bädd.
- › I EU:s djurskyddslagstiftning sägs ingenting om att väderskyddet ska bestå av en byggnad. Skyddet kan till exempel bestå av en tät skog, vilket inte är tillräckligt enligt svensk djurskyddslagstiftning. Kravet är däremot att det ska finnas en ren och torr bädd. Den kalla årstiden enligt EU är samma tidpunkt som för den svenska. Avsaknaden av torr och ren ligghall för utegångsdjuren kan ge avdrag på jordbrukarstöden eftersom det är en del av tvärvillkoren.

Under den kalla årstiden är det inte lagligt att hålla djuren utomhus dygnet runt utan tillgång till ligghall.

Avsteg från ligghallskravet på grund av sommarens extremväder

Många har redan nåtts av informationen om att tvärvillkorsavvikelse som konstateras i samband med djurskyddskontroller, och som har med torkan under sommaren 2018 att göra, inte kommer att generera några avdrag på stöden. Jordbruksverket har också, i samråd med länsstyrelserna, beslutat att det kan vara acceptabelt att låta djuren gå ute utan ligghall en bit in på den årstiden när svensk lagstiftning kräver ligghall.

Om du anser att du behöver ha djuren ute under en period utan ligghall, finns möjlighet att söka dispens hos Jordbruksverket. Jordbruksverket vill dock helst att du i första hand kontaktar din

Torr och ren liggplats

länsstyrelse, som då får bedöma om den avsedda marken där djuren ska gå kan anses som lämplig. Bedömning görs i varje enskilt fall och utgår från att det ska finnas möjlighet att ge djuren en torr och ren liggplats.

Enligt svensk lagstiftning är det alltid en brist om ligghall saknas under den kalla årstiden. Bristen ska, enligt Jordbruks-

verket, noteras. Om länsstyrelsen bedömer att djuren inte är utsatta för något lidande behöver bristen inte leda till några ytterligare åtgärder från vår sida. Däremot kan vi inte göra avsteg från djurskyddslagsstiftningen om brister går ut över djurskyddet och djur riskerar att utsättas för lidande. Detta kommer även fortsättningsvis att leda till krav på åtgärder. ■

DJURHÅLLNING

Använda byggnader som inte är förprovade för djurhållning

FOTO: LARS JANSSON

I och med årets torka kan det hända att du står med för många djur eftersom det är långa slaktköer, samt att de som brukar ta emot dina djur kanske inte har möjlighet att ta emot dem på grund av brist på foder och strö. Meddela Länsstyrelsen i Södermanlands län om du behöver använda utrymmen i vinter som inte har använts för det aktuella djurslaget tidigare. Annars riskerar du att bli anmäld för att ha djur i ej förprovade byggnader och eventuell straffavgift. Meddela länsstyrelsen vad det är för utrymme du tar i bruk samt hur många djur som berörs. Om du tycker att det fungerade bra att ha djur i utrymmet och vill fortsätta ha det framöver ska utrymmet förprovats inför nästa stallsäsong. ■

Behöver du använda utrymmen som inte har använts för det aktuella djurslaget tidigare?

Kontakta Kristina Thunström eller Malin Nilsson som arbetar med förprovning av djurstall om du har några frågor eller vill meddela att du har tagit ett nytt utrymme i bruk för djurhållning.

Kristina Thunström, 010-223 42 76
kristina.thunstrom@lansstyrelsen.se
 Malin Nilsson, 010-223 43 64
malin.nilsson@lansstyrelsen.se

Lokala vattenvårdsprojekt (LOVA):

ÅTGÄRDER FÖR ETT FRISKARE ÖSTERSJÖN

Lokala vattenvårdsprojekt (LOVA) är framtaget för att främja lokala initiativ till att förbättra vattenmiljön. I Södermanland har åtgärder för att minska näringsläckaget från jordbruket pågått sen LOVA-stödet infördes 2009.

Text: Cinthia Tiberi Ljungqvist, cinthia.tiberi.ljungqvist@lansstyrelsen.se | Foto: Per Folkesson

Övergödning har länge varit ett av de allvarligaste miljöproblemen i våra vattenmiljöer. Stora mängder näringsämnen transporteras till havet från exempelvis jordbruksområden och dåligt reade avlopp. Den tillförda näringen bidrar till övergödning i våra sjöar, vattendrag och hav. Övergödningen kan i sin tur skapa syrefria bottenar

där djur och växter inte kan leva. Den ökade näringstillförseln bidrar även till algbloomning och att vissa växter tar över och konkurrerar ut andra. Det minskar den biologiska mångfalden och kan försämra livsmiljön för vattenlevande organismer. Övergödningen kan även försämra för friluftslivet genom att sjöar och vikar växer igen.

Nödvärdigt att minska näringsläckaget

För att vända trenden med övergödning behöver orsaken till problemet motverkas, vilket gör åtgärder för att minska näringsläckaget nödvändiga. Att restaurera vattenmiljöer och återskapa deras naturliga funktioner är en viktig del i detta arbete, men även att med olika åtgärder finna sätt att fånga upp och återcirkulera näringsämnen.

Fakta/LOVA-stödet

Sista ansökningsdag:
31 januari 2019

- > Ersätter upp till 90% för åtgärder mot övergödning
- > Kan sökas av kommuner och ideella sammanslutningar (ej vinstdrivande verksamhet)
- > Kan krävas tillstånd enligt 11 kap miljöbalken
- > Stöd ges inte till redan påbörjade åtgärder
- > Stöd ges ej till åtgärd som följer av skyldighet i lag eller annan författning

Ofta kan en kombination av åtgärder behövas för att uppnå effektiva resultat.

Restaurering

Restaurering eller anläggning av våtmarker fungerar som en naturlig fälla för näringsämnen vid höga flöden. Restaurering av vattendrag kan även minska näringsbelastningen till våra hav genom att åter skapa deras meanderande struktur. Meanderingen skapar ett varierande flöde där näringsämnena och jordpartiklar naturligt sedimenterar i lågströmsområden där växter kan binda näringen. Restaurering av vattendrag och våtmarker gynnar även den biologiska mångfalden.

Skyddszoner, tvåstegsdiken och fosfordammar

Tvästegsdiken fungerar erosionsdämpande och likt våtmarker skapar svämplan vid höga vattenflöden. Växtligheten på svämplanen binder näringen samtidigt som den minskar risken för översvämning av åkrarna. Oplöjda skyddszoner mellan åker och vattendrag minskar läckaget från åkermark som sker genom ytvattenavrinning. Fosfordammar tillåter näringsämnena att sedimentera innan de når vattendragen och kan kombineras med kalkfilter för ytterligare rening.

Strukturkalkning

I Södermanland har vi många områden med lerig mark med en begränsad förmåga att binda vatten och näringsämnen. Det bidrar till att näringsämnena lätt urlakas och hamnar i vattenmiljön. Strukturkalkning förbättrar jordens förmåga att binda vatten och näring och på så sätt tillgängliggörs näringen för växterna i större utsträckning.

Ansök om LOVA-medel

LOVA vill uppmuntra till kreativa och kostnadseffektiva initiativ för att minska näringsläckaget från lantbruket. För att åtgärder ska anses som en miljöåtgärd är det viktigt att följa anvisningar och ta hänsyn till lokala förhållanden. Åtgärder i vatten kan kräva anmälan för eller tillstånd till vattenverksamhet enligt 11 kap. miljöbalken. Mer information om Lokala vattenvårdsprojekt finns att tillgå hos ansvarig LOVA-handläggare eller besök länsstyrelsens webbplats. ■

LIFE IP Rich Waters

Ett projekt för förbättrad vattenmiljö

LIFE IP Rich Waters är Sveriges största projekt för bättre vatten. Projektet ska bidra till att genomföra EU:s ramdirektiv för vatten och uppfylla de svenska miljökvalitetsnormerna.

Text: Thomas Stenström, thomas.stenstrom@lansstyrelsen.se

Övergödning, fysisk påverkan och miljögifter är de allvarligaste miljöproblemen i Norra Östersjöns vattendistrikt, som omfattar Stockholms, Södermanlands, Uppsala, Västmanlands och Örebro län.

LIFE IP Rich Waters utvecklar nya och bättre metoder och ökar kunskapen om hur miljöproblem kan åtgärdas på ett effektivt sätt. Rich Waters ska också skapa förutsättningar för nya initiativ och projekt. Ett sätt är att visa goda exempel. Därför gör projektet även en rad konkreta åtgärder, som att bygga vandringsvägar för fisk eller sanera förorenade områden med salix.

LIFE IP Rich Waters startade i januari 2017 och pågår till juli 2024. Rich Waters finansieras av EU:s miljöprogram LIFE IP och av Havs- och Vattenmyndigheten.

Länsstyrelsen i Södermanland deltar i alla fem teman ovan och arbetar tätt tillsammans med Nyköpingsåarnas Vattenvårdsförbund och andra aktörer i länet. Länsstyrelsen arbetar också med att identifiera nya, så kallade komplementära, projekt för att få ringar på vattnet i länet och öka åtgärdstakten.

Fokus på fem större teman:

- › Övergödning
- › Internbelastning
- › Fria vandringsvägar
- › Miljögifter
- › Vattenplanering

Hör gärna av er med idéer och uppslag kring nya projekt som kan stödja LIFE, vi kan hjälpa och guida er i bidragssökande. Vanliga bidragsformer för att stötta LIFE är LONA, LOVA, Fiskevårdsmedel med flera. Sista ansökningsdatum är 1/12 2018 för LONA samt 31/1 2019 för LOVA inför 2019.

Projektet koordineras av Länsstyrelsen i Västmanland och är ett samarbete mellan flera Länsstyrelser, kommuner, föreningar, forskningsinstitut och organisationer som jobbar med vattenfrågor. Tillsammans är det cirka 35 aktörer. ■

Fakta/LIFE IP Rich Waters

www.richwaters.se
twitter.com/LIFE_RichWaters
facebook.com/LIFE.RichWaters/
instagram.com/life_richwaters/

Kontakt: Thomas Stenström,
thomas.stenstrom@lansstyrelsen.se

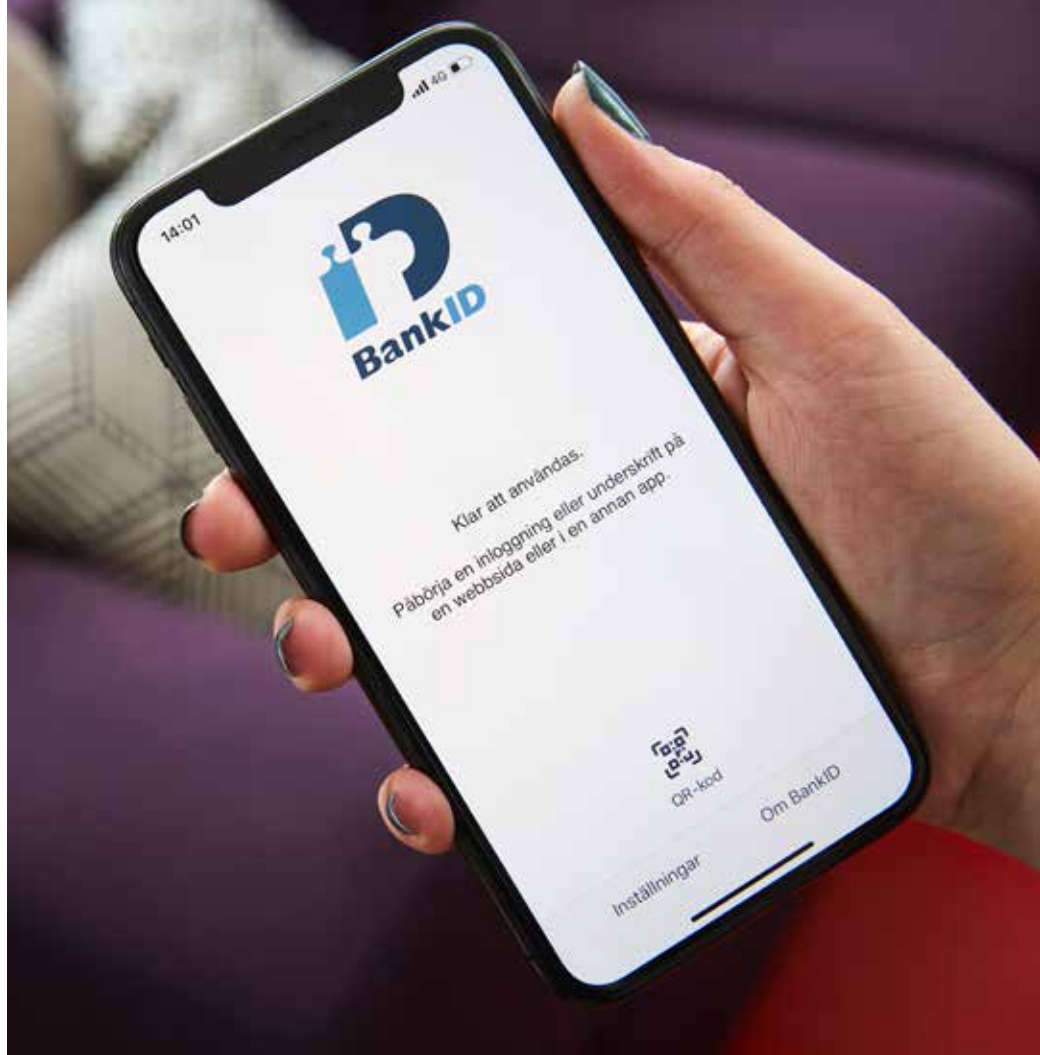

**Havs
och Vatten
myndigheten**

I början av 2019 kommer en utbildning i Digitala betalningar startas i länet. Utbildningen riktar sig till den som vill komma igång med digitala betalningar, eller vidareutveckla sin kunskap på området.

Text: Jan Petersson | Foto: Fredrik Persson

SATSNING PÅ UTBILDNING I DIGITALA BETALNINGAR

Länsstyrelsen har ett regeringsuppdrag att bevaka att de grundläggande betaltjänsterna motsvarar samhällets behov. Kortfattat kan grundläggande betaltjänster beskrivas som möjligheten att betala och ta betalt samt företagets möjlighet att sätta in sina dagskassar. Hur tillståndet på betaltjänstområdet ser ut i länet undersöker och sammanfattar länsstyrelsen årligen i en rapport till regeringen.

Den digitala utvecklingen på betaltjänstområdet går snabbt. För de allra flesta är detta positivt och innebär smidigare betalningar. Exempelvis har nya tekniska lösningar som Swish i grunden förändrat människors betalningsmönster.

Det finns dock individer inom utsatta

grupper där tillgången till betaltjänster inte tillgodoses. För den som står utanför digitaliseringen riskerar betalningar att bli både dyra och krångliga, detta när allt färre banker och näringsidkare hanterar kontanter. Särskilt utsatta grupper är nyanlända och funktionsnedsatta samt äldre som inte använt dator i yrkeslivet.

Länsstyrelsen i Södermanlands län har inom ramen för samverkan med länsstyrelserna i Kalmar, Blekinge och Gotland, utvecklat ett utbildningsmaterial med fokus på digitala betalningar. Utbildningen varvar teori med praktik, och kursdeltagarna får bland annat lära sig, Bank-ID, internetbanken, Swish och att betala med mobilen. Utbildningsföretaget Lexicon kommer att

genomföra utbildningarna under 2018 – 2019. Deltagarna uppmanas att ta med sin smartphone om de har en sådan. Eftersom deltagarna förmodas ha olika kunskapsnivå, inleds utbildningen med grundläggande förutsättningar, exempelvis som att ladda ned nödvändiga appar.

Första ordinarie utbildningstillfälle kommer att hållas i Nyköping i början av 2019. Information och anmälan kommer att läggas upp på länsstyrelsens webbplats. ■

Kontakt: Jan Petersson, projektledare
Grundläggande betaltjänster
Telefon: 010-223 42 68 / 070-510 30 71
E-post: jan.petersson@lansstyrelsen.se

Sörmlandsdagen 2018

FOKUS PÅ MAT & HÅLLBARHET

Detta år hölls Sörmlandsdagen på Munktell-museet i Eskilstuna, med fokus på mat och hållbarhet.

Text: Jenny Askenfelt | Foto: Marie Strömqvist

Programmet innehöll både informativa och inspirerande föreläsningar, exempel på lokalt företagande samt presentationer av alla de olika aktörer och organisationer som jobbar kring mat och hållbarhet i länet.

Livsmedelsberedskap och cirkulär ekonomi

Camilla Eriksson, från FOI, inledde med ett föredrag om Livsmedelsförsörjningens utmaningar inom det nya civila försvaret. Hon konstaterade att det idag är mer uppmärksamhet kring självförsörjningsgraden, och nyheter om att självförsörjningsgraden ligger långt under 50% har florerat. Det som saknas i debatten är en mer specifik definition av begreppet självförsörjningsgrad samt en diskussion kring vilka problem som ska lösas. Livsmedelsberedskap idag handlar snarare om att ställa om till ett mindre fossilberoende jordbruk än om att lagra insatsmedel och livsmedel så som beredskapen såg ut på 50-talet.

På detta följde en inspirerande föreläsning av Johanna Giorgi som arbetar med hållbar tillväxt på Tillväxtverket. Hon gav en rad exempel på företag som arbetar genom cirkulära strategier och nya affärsmodeller, såsom Snöborgs gård, som odlar potatis och sedan använder restavfallet för att skapa foder till djuren. Samma företag driver även två vattenkraftverk och säljer elen.

Fokus på lokalt företagande

I länet finns flera organisationer som arbetar med mat och hållbarhet och dessa

Landshövding
Liselott Hagberg
och Rolf Zetterström
från Föreningen
Sörmlandsleden.

Fakta/ Sörmlands- dagen 2018

Under dagen lyftes frågor som:

- › Är Sörmland förberett för att hantera kriser i klimatförändringens spår?
- › Hur kan vi bidra till en utveckling som är långsiktigt hållbar?
- › Har Sörmland den innovationskraft och det entreprenörskap som krävs för att vi ska kunna skapa ett attraktivt samhälle för kommande generationer?

fick under dagens gång presentera sina verksamheter – bland andra Elin Karlson från Ungt företagande i Sörmland, Cilla Krantz, från Agro Sörmland samt Erika Olsson från Sörmlands matkluster.

Jonas Hammar tillsammans med kollegor från Sörmlands Matkluster, visade vad Sörmland går för när det gäller mathantverk och lunchen serverades av lokala mat-entreprenörer såsom NZ Craft Pies, Kalkugnstorp och Ölkultur.

Prisutdelning

Dagen avslutades med prisutdelning där LRF, Sörmlands akademien och SKAPA delade ut priser för Årets lantbruksföretagare, Årets sörmlänning, Unga innovatörer samt Länspriset. Slutligen var det dags för utdelandet av årets

Sörmlandsmedalj. Medaljen delas ut i syfte att hedra personer med anknytning till Södermanlands län som utfört betydelsefulla insatser för länet och gick i år till Föreningen Sörmlandsleden och alla ledansvariga. Motiveringen löd:

Med stort engagemang och positivt framåttänkande bidrar föreningen och alla ledansvariga till att länet uppnår de nationella friluftsmålen och delar av de folkhälsopolitiska målen. Den arbetar även med att utveckla länets friluftsområden genom god samverkan med markägare och besöksnäring. Leden lockar många besökare från när och fjärran som vill uppleva vår natur- och kulturhistoria. Föreningen har också genom årtionden visat att den klarar både med- och motgångar. Och alltid hittar medlemmarna tillbaka till sina rötter – Sörmlandsleden. ■

Viktigt om utbetalning

Viktigt att tänka på när du ansöker om utbetalning av ditt beviljade stöd inom projekt- och företagsstöd och miljöinvesteringar!

Regelverk och rutiner är nya för stödperioden 2014–2020. Skillnaderna är stora när det gäller utbetalning, likaså när det gäller grundläggande principer för redovisning av utbetalning. Därför är det mycket viktigt att du tar dig tid att noga läsa instruktionerna inför utbetalning. Ta kontakt med oss om du känner dig osäker.

Läs igenom hela beslutet om stöd och de bilagor som finns till beslutet. Att veta vilka regler som gäller underlättar för dig när du ska ansöka om utbetalning.

Om du kan söka delutbetalningar framgår av beslutet.

Läs på www.jordbruksverket.se om hur du ska redovisa dina utgifter, vilka underlag du ska skicka in och vilken information underlaget ska innehålla. Under tiden du arbetar med din ansökan om utbetalning ska du spara den som utkast. Skicka in den först när du är helt färdig med redovisningen, inte innan. Var uppmärksam på att en inskickad utbetalningsansökan inte går att uppdatera.

Nya regler
och rutiner för
2014-2020

FOTO: LARS JANSSON

Vid handläggning av utbetalningsansökningar har vi upptäckt en del brister:

- › Observera att det är den som fått beslut om stöd som ska stå som mottagare på fakturorna och betala dessa.
- › Beslutet är enligt enhetskostnad, men det är inte det beviljade enhetskostnadsbeloppet som har redovisats i ansökan.
- › Begagnad utrustning finns med i utbetalningsansökan fast det inte är stödberättigande. Det framgår av beslutet om stöd om begagnad utrustning ger rätt till stöd eller inte och kan vara olika för olika åtgärder.
- › Kostnader som inte hör till investeringen finns medtagna i redovisningen.
- › Bristfälliga betalningsbevis. Det måste framgå vem som har betalat, när betalningen har genomförts och vem som är betalningsmottagare.
- › Avtal/orderbekräftelser/följesedlar som faktura hänvisar till är inte bifogade. Det måste klart och tydligt framgå av fakturan vad kostnaden gäller.

Viktigt att komma in med slututbetalning innan ditt slutdatum!

Om din ansökan om slututbetalning kommer in efter det slutdatum som står i ditt beslut om stöd gör vi ett avdrag. Avdraget är 1 procent av utbetalningsbeloppet per dag som ansökan om slututbetalning är försenad. Om förseningen uppgår till mer än 25 kalenderdagar avvisar vi din ansökan om slututbetalning. Det betyder att du inte får några pengar.

Hinner du inte redovisa innan ditt slutdatum?

Du kan ansöka om att få ditt slutdatum ändrat. Du ansöker i så fall om ändringen på blanketten "Ansökan - ändring av beslut om stöd". Blanketten finns på Jordbruksverkets webbplats www.jordbruksverket.se. Du måste ansöka om detta innan ditt slutdatum.

ngar & ansökningar

I vissa fall får länsstyrelsen **inte** begära komplettering av din utbetalningsansökan

Detta betyder att du inte kan komplettera din ansökan med korrigerade underlag för att undvika avdrag om länsstyrelsen påpekat brister i någon av följande punkter:

- › Stödmottagaren har inte registrerat deltagare inom rådgivning och kompetensutveckling i hänvisad e-tjänst vid tidpunkten för ansökan om slututbetalning.
- › Det saknas kontroll av ledningsägare från webbplatsen www.ledningskollen.se (gäller bredband)
- › Det saknas registrering av bredbandsnät på webbplatsen www.ledningskollen.se (gäller bredband)
- › Det saknas dokumentation om utförd leveransmätning. (gäller bredband)
- › Det saknas dokumentation om genomförd lägesinmätning av den upprättade fysiska sträckningen av bredbandsnätet. (gäller bredband)
- › Det saknas en upprättad förvaltningsplan, det vill säga om stödmottagaren avser att vara ägare av den passiva bredbandsinfrastrukturen efter slututbetalningen av stöd. (gäller bredband)

Länsstyrelsen får begära in komplettering om underlag saknats helt vid ansökan om utbetalning.

Enligt 3 kap 39 § i SJVFS 2018:11 så ska länsstyrelsen göra ett avdrag med 2 procent på utbetalningsbeloppet om stödmottagaren bryter mot vissa villkor. Vid upprepat fel ska länsstyrelsen dubblera storleken på avdraget. I enlighet med artikel 3 i kommissionens genomförandeförordning (EU) 809/2014 (avser stöden i landsbygdsprogrammet) får en handling enbart återkallas om länsstyrelsen inte påpekat brister i den.

Särredovisning - ny information

Du ska fortfarande på ett tydligt och överskådligt sätt visa i din bokföring vilka intäkter och utgifter som tillhör insatsen i förhållande till din övriga verksamhet. När du söker om utbetalning behöver du dock inte längre skicka in underlag som visar att du har särredovisat men vid en eventuell kontroll kommer Jordbruksverket att kontrollera särredovisningen.

Nya regler
och rutiner

Ändringar i föreskrift för projekt- och företagsstöd

Jordbruksverket har beslutat om ändringar i Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2016:19) om företagsstöd, projektstöd och miljöinvesteringar samt stöd för lokalt ledd utveckling. De beslutade ändringarna trädde ikraft den 7 juli 2018.

Sammanfattning av de större ändringarna

- › Beloppsbegränsningen på 1000 kr för betalningar med Swish tas bort. Ändringen innebär att stödmottagaren kan få stöd för köp som överstiger 1 000 kronor om köpet är betalat med Swish och stödmottagaren med bankkontoutdrag kan visa att betalningen har gått till rätt mottagare.
- › Kravet på underskrift vid kompletteringar eller ändringar av en ansökan är borttaget. Det innebär att kompletteringar eller ändringar i en ansökan om stöd som kommer in till Jordbruksverket inte behöver vara undertecknade av den sökande eller behörig företrädare för den sökande.
- › Den som vill söka startstöd får utökad tid att skicka in sin ansökan. Den tidigare gränsen på 6 månader efter etableringen har utökats till 24 månader efter etableringen. Det ger nystartade företagare tid att hinna med allt som ska göras vid ett övertagande eller vid uppstarten av ett nytt företag. Observera att den här ändringen börjar gälla den 15 juli.
- › Hur mycket pengar som finns kvar för startstöd i varje län kan variera. Varje län kan också ha regionala prioriteringar så kontakta din länsstyrelse innan du ansöker om startstöd för att få veta förutsättningarna i ditt län.
- › Även andra ändringar har genomförts i föreskriften som kan påverka dig som stödsökande, för mer information se www.jordbruksverket.se

Kostnadsfria
möten med fokus
på nya marknads-
möjligheter

NYA MARKNADER FÖR HÅLLBART JORDBRUK

Gräsbeteskött, gråärt eller grönsaker? Svedjeråg, kålrot eller oxkind?
En ökad medvetenhet om en hållbar livsstil och matproduktion skapar
efterfrågan på "nya" produkter. Hur möter vi denna efterfrågan?

Text: Charlotte Sommarin charlotte.sommarin@gmail.com för BERAS och Ekologiska Lantbrukarna | Foto: Länsstyrelsen

Hållbar matproduktion

Det finns en allt större insikt om att vi behöver ändra vår konsumtion och livsstil och leva mer hållbart för att värna om vår planet. Trenden är särskilt stark bland unga och i städerna. Den ökade medvetenheten kommer till uttryck på skilda sätt – allt fler väljer bort flyg till förmån för tåg och allt fler blir medvetna om matens tillkomst och ursprung vilket i sin tur leder till ökad efterfrågan på ekologiska livsmedel.

– Vi är övertygade om att denna strävan efter en mer hållbar livsstil i alla led är här för att stanna, säger Hans von Essen, BERAS International. Därför vill vi undersöka hur vi kan nyttja denna trend och se nya marknadsmöjligheter för odlare och lantbrukare samtidigt som vi arbetar för ett hållbart jordbruk.

Fyra möten med olika fokus

Under januari till mars anordnar BERAS International och Ekologiska Lantbrukarna fyra möten med fokus på nya marknadsmöjligheter. Tanken är att sammanföra producenter och konsumenter, säljare och köpare, lantbrukare och upphandlare för att diskutera hur vi kan möta den ökade efter-

frågan på mat som är producerad på ett hållbart och klimatvänligt sätt.

– Frågor som kommer att diskuteras är bland annat hur lantbrukare och odlare kan möta en ökad efterfrågan av nya grödor som passar för humankonsumtion, exempelvis quinoa, bovete, bönor och gråärt. Många lantbrukare och odlare vill pröva nya grödor men efter den gångna sommaren finns en stark oro för missväxt. Vem tar risken om torka leder till att skörden uteblir? Ett annat problem är att nya grödor kanske kräver en ny maskinpark eller en ny distributions- och försäljningskedja. Vilka hinder och problem måste lösas för att produkten, grödan, ska nå konsumenten?

Nya samarbeten

BERAS samarbetar med kommuner och offentlig verksamhet och märker även där en allt större vilja att ta ansvar för och dra nytta av det lokala lantbruket. Ett exempel är Södertälje kommun som utvecklar en strategi för lokal livsmedelsförsörjning genom att bland annat avsätta mark för grönsaksodling. Ett annat exempel är Vackstanäs gymnasium där man satsat på att bygga upp en egen grönsaksproduktion och en mindre djurbesättning för att öka skolans

självförsörjningsgrad. Den här typen av nya samarbeten och constellationer tror BERAS kommer bli allt vanligare i framtiden.

– Jag vet lantbrukare med mark som passar för grönsaksodling som gärna skulle se en sådan produktion på sin gård men som inte själva orkar satsa på ytterligare en verksamhetsgren. Samtidigt har vi både frukt- och grönsaksodlare som saknar mark att odla. Det här är en spännande utmaning som vi självklart kan lösa på ett hållbart sätt, påpekar Hans.

Stora, men inte omöjliga, utmaningar

Vad gäller samarbete med kommuner och storkök så faller ofta frågan på att odlaren eller lantbrukaren inte kan leverera tillräckliga kvantiteter. Det gäller allt från kött till morötter. Ett annat problem är att kommunen inte vill betala det pris som lantbrukaren behöver. Hur kan lantbrukaren möta storkökens efterfrågan på gräsbeteskött och ändå tjäna pengar på affären? Och hur får vi kommunerna att ta ansvar för en lokal och hållbar produktion?

– Utmaningarna inom det här området är stora men inte omöjliga, jag ser fram emot en levande diskussion under vårens möten, avslutar Hans. ■

Anmäl dig
idag!

FYRA MÖTEN - FYRA FOKUS

Mötena, som anordnas på uppdrag av Länsstyrelsen, är kostnadsfria, men kostnad för måltider tillkommer.

Program för träffarna återfinns i länsstyrelsens kalendarium, och på BERAS samt Ekologiska Lantbrukarnas webbplatser. För mer information, kontakta Hans von Essen, hans@berasinternational.se.

Anmälan via e-post till Lovisa Berggren, lovisa.berggren@sv.se, senast 10 dagar före varje möte,

Torsdag 18 januari

1 Fokus: Frukt och grönsaker

Hornuddens trädgård, Strängnäs

Onsdag 7 februari

2 Fokus: Kött

Magda säteri, Näshulta

Torsdag 15 februari

3 Fokus: Spannmål

Mählby säteri, Gnesta

Onsdag 21 mars

4 Fokus: Leverera till storkök & restaurang

Stensunds folkhögskola, Trosa

Fakta/**BERAS**

BERAS International är en organisation med säte i Järna som arbetar för att skapa hållbara matsystem i offentliga verksamheter och företag. Arbetet sker framförallt inom tre koncept "Diets for a Green Planet - Östersjövänlig mat", "Ecological Recycling Agriculture - Ekologiska kretsloppsjordbruk" och "Sustainable Food Societies - Hållbara matsamhällen".

Läs mer på www.berasinternational.se

Greppa Näringsen: Underhåll av diken

Du som rådgivningsmedlem inom Greppa Näringsen kan nu få kostnadsfri rådgivning kring underhåll av diken.

Text & foto: Klas Fredriksson

Underhåll av diken är en ny typ av rådgivningsbesök inom Greppa Näringsen. Syftet med rådgivningen är att belysa de miljömässiga och ekonomiska vinsterna med fungerande diken på din gård.

Sedan tidigare har Greppa Näringsen rådgivning en modul om översyn av täckdikning. För att markavvattningssystemet ska fungera krävs både ett välunderhållet dike och en fungerande dränering. Dålig dränering kan ha stor inverkan på brukningsvärdet på åkermarken och dina insatser i växtodlingen. Det hänger ihop med packningskador, såtidpunkt, utnyttjande av växtnäring med mera.

Det kan vara klokt att börja med rådgivning kring dikesunderhåll innan du väljer Greppa Näringsens rådgivning "Översyn av dränering". Eftersom underhåll av diken är en åtgärd som ofta berör flera markägare samtidigt kan det också vara ett tillfälle att bjuda in berörda grannar till samråd. På det sättet kan alla som är berörda få tillgång till samma information.

Kurser om underhåll av diken kommer att ordnas inom Greppa Näringsen våren 2019. ■

Underhåll krävs av diken och vattendrag kräver ofta samarbete med andra markägare.

Höjd kunskap om markavvattning

Studieförbundet Vuxenskolan och LRF har fått i uppdrag av Jordbruksverket att höja kunskapen om markavvattning hos landets lantbrukare och dikningsföretagare. Är du intresserad av att bli studiecirkelledare inom markavvattning? Mer information hittar du på www.sv.se/markavvattning ■

Hitta rådgivningsföretag på Greppa.nu

Här kan du söka efter vilka företag som utför rådgivning i ditt län. Du kan välja om du vill se vilka rådgivningsbesök ett företag utför, eller vilka företag som utför en specifik rådgivning.

Upphandlade rådgivningsföretag

Vi har upphandlat följande rådgivningsföretag inom Greppa Näringsen som kan erbjuda dig rådgivning om dikesunderhåll i vårt län:

HS Konsult AB, Strängnäs

Tobias Neselius Växtodlingsrådgivare, vattenfrågor, 070-640 85 99, tobias.neselius@hushallningsallskapet.se

Svenska Lantmännen Ek För, Växtråd, Katrineholm

Johan Lagerholm, Växtodlingsrådgivare 010-556 16 48, johan.lagerholm@lantmannen.com

Agrodynamik AB, Järna

Wijnand Koker, Växtodlingsrådgivare 070 562 17 87, wijnand.koker@telia.com

Så minskar du fosforläckaget från hästhagen

När du tar bort gödsel och överblivet foder i hästtagarna gör du en insats för ett renare vatten och hav. Dessutom bidrar mockning i hagar, betesplanering och betesskötsel även till bättre djurhälsa genom minskad risk för inälvparasiter. Se gärna filmen om miljöarbetet om Julmyra Horse Center en hästgård med 200 hästar. På www.julmyrahorsecenter.se kan du få tips och råd till din egen hästgård. Under våren 2019 kommer kurser att ordnas inom Greppa Näringsen för att uppmärksamma åtgärder som kan göras för att minska näringsläckaget på hästgårdar. ■

5

råd för miljö- vänligare hästtagar

1. Mocka en till två gånger i veckan och städa undan foderspill i hästtäta hagar
2. Se till att dräneringen fungerar och diken rensas
3. Skydda vattendrag och diken med stängsel och anlägg gärna en kantzon av gräs mot vattendraget
4. Vårda vegetationen i hagen genom putsning och rotationsbete
5. Undvik att överutfodra med fosfor

Rådgivning

Likviditets- och foderplanering

Jordbruksverket satsar 20 miljoner kronor på subventionerad rådgivning till jordbruksföretag. Rådgivningen ska fokusera på likviditetsplanering eller foderplanering.

Text: Jordbruksverket | Foto: Lars Jansson

Hur går rådgivningen till?

Syftet med den subventionerade likviditets- och foder-rådgivningen är att lantbrukare som drabbats av torkans effekter ska kunna anlita rådgivare, trots försämrade lönsamhet, med målet att säkra produktionen. Det finns möjlighet att få rådgivning inom likviditetsplanering, foderrådgivning, eller både och.

Vem kan ta del av rådgivningen?

Rådgivningsinsatsen vänder sig till lantbruksföretag som bedriver jordbruksverksamhet och som brukar minst 50 hektar åker- eller betesmark eller har minst 25 djur-enheter. Kontakta rådgivningsorganisationen i ditt län. ■

Boka rådgivning!

Rådgivningsföretag för lantbrukare i Södermanlands län

Gideskog Samuelsson Affärsbyrå

Gustav Samuelsson, 070-890 16 53
Louise Gideskog Samuelsson, 073-404 40 95

Gård & Djurhälsan Sverige AB

Maja-Lena Främling, 070-207 51 67

HS Konsult AB

Victoria Thuillier, 070-236 25 45

J-O Brink Sweden AB

Anna Karlsson, 070-313 87 63

LRF Konsult AB

Jakob Söderberg, 08-700 20 32

Växa Sverige

Fredrik von Unge 070-298 11 95

Handlardagen

- med syfte att stärka servicen på landsbygden!

Den 25 oktober genomfördes "Handlardagen" på Hedenlunda slott. Deltagare var länets lanthandlare, kommunernas företrädare inom näringsliv/landsbygd och organisationer som bland andra Leader och Almi. Dagen var ett initiativ från Länsstyrelsen i Södermanlands län och projektledare Marcus Forss.

Syftet med dagen var att lyfta lanthandlarnas funktion som servicepunkt och även diskutera hur deras roll kan utvecklas i framtiden för att höja landsbygdens attraktion.

Under dagen fick gruppen bland annat höra hur ICA-butiken i Sillerud, Värmland har gått från att vara en lanthandel till att vara kommunens utsträckt arm på orten. Butiken hjälper exempelvis till med ärenden till Försäkringskassan, Systembolaget, polisen, banken och olika instanser i kommunen. Åhörarna fick även ta del av hur Bodens kommun har gjort för att en del av de offentliga upphandlingarna ska kunna gynna de mindre, lokala aktörerna på landsbygden.

Dagen avslutades med en workshop för att diskutera hur näringsliv och myndigheter kan samarbeta för att utveckla landsbygden.

Nu påbörjas arbetet med att skapa ett handlarnätverk för lanthandlarna i länet. Det förs även diskussioner mellan länsstyrelsen, länets kommuner och lanthandlarna hur servicen kan stärkas ytterligare på landsbygden. ■

Marcus Forss, marcus.forss@lansstyrelsen.se
Foto: Agneta Wikblom

Kostnadsfria kurser

Anmäl
dig idag!

Satsning på slätterängar och betesmarker

Skötsel av ängs- och betesmarker -
nätverk, samverkan och nya metoder

är ett nationellt projekt som ska bidra med att sprida kunskap kring skötsel av våra värdefulla slätterängar och betesmarker. Under 2019 kommer länsstyrelsen Södermanland att hålla tre aktivitetstillfällen med fokus på slätterängar.

Text: Ulrika Hägertorp, ulrika.hagertorp@lansstyrelsen.se

Träffarna är ett utmärkt tillfälle att knyta värdefulla kontakter och få tips och hjälp av maskinentreprenörer och andra brukare som sköter slätterängar, eller att ställa frågor till länsstyrelsen.

Projektet som startade tidigare i år är en del av en nationell satsning från regeringen där syftet är att försöka vända den negativa trend där antalet jordbruksföretag och betesdjur minskar liksom arealen hävdad ängs- och betesmark. I Södermanland kommer det inom projektet att hållas träffar och fältvandringar. Alla aktiviteter är kostnadsfria.

Den 23 januari 2019 startar första aktiviteten om slätterängar, på Grinda gårdsglass utanför Malmköping. Vi kommer fördjupa oss i ängens långa historia, från viktig foderproducent till att idag endast återstå som en spillra i dagens landskap. Ängen hör till våra mest artrika markslag i Sverige och det är därför viktigt att de arealer vi har kvar kan fortsätta hävdas och gärna öka. Kanske kan det behövas alternativa skötselmetoder, såsom att sköta redan utmagrad åkermark som en traditionell slätteräng, där sen slätter kan gynna många arter som då hinner fröa av sig. I och med sommarens torka har även alternativa foder blivit en aktuell fråga, som lövtäkt eller genom att skörda vass. För dig som har en slätteräng eller har planer på att restaurera en gammal, igenväxt slätteräng finns även miljöersättningar som du kan söka.

Kursen om slätterängar kommer att följas upp av en fältvandring och en maskinvisning av vanliga och alternativa slätteraggregat under sommaren 2019. Även dessa är kostnadsfria. Datum och tid publiceras efter hand på länsstyrelsens webbplats och i Aktiv landsbygd, så håll utkik! ■

Aktivitet #1/Slätterängar

Plats: Grinda gårdsglass,
Grinda säteri, Malmköping

Datum: 23 januari 2019

Tid: 16.00 - 19.00 inklusive fika

Kostnad: Gratis

Anmälan: www.lansstyrelsen.se

Sista anmälningsdag: 17/1

För mer information kontakta:

Ulrika Hägertorp, projektsamordnare
för Södermanlands län, 010-223 43 97,
ulrika.hagertorp@lansstyrelsen.se

BEHÖRIGHETS- KURSER 2019

GRUNDKURS JORDBRUK:

Kemiska växtskydds- medel inom jordbruket

Kursen är 4 dagar och tar upp sprutning med vanlig lantbruksspruta. Ger utomhusbehörighet för bekämpningsmedel klass 1L och 2L.

📍 Örebro län, Scandic hotell Väst, Örebro

5-6, 11-12 mars

För mer information och anmälan,
kontakta: Tobias Kindvall, 010-224 84 42

📍 Uppsala län, Jällaskolan, Uppsala

14-15, 18-19 mars

För mer information,
kontakta: Jens Levenfors, 010-223 33 56

GRUNDKURS:

Betning

📍 Skåne län, Torrlösa

16-17 januari

För mer information och anmälan,
kontakta: Annika Lindmark, 010-224 13 44

GRUNDKURS TRÄDGÅRD/GRÖNYTOR:

Kemiska växtskydds- medel inom trädgård/ park/kommun/golf

📍 Västmanlands län, Västerås

22-23, 28-29 januari

För mer information och anmälan, kontakta:
Anita Ringström, 010-224 93 38

Behöver du gå vidareutbildning?

Vidareutbildning med inriktning
jordbruk i Södermanlands län:

**28 februari i Eskilstuna
28 mars i Malmköping**

Om din behörighet går ut 2019-05-31 och du i januari ännu inte fått någon kallelse bör du kontakta länsstyrelsen så fort som möjligt.

GRUNDKURS VÄXTHUS:

Kemiska växtskydds- medel i och omkring växthus

📍 Västmanlands län, Västerås

22-24, 29 januari

För mer information och anmälan, kontakta:
Anita Ringström, 010-224 93 38

Smakrik och blomstrande besöksnäring

Under namnet "Smakrik och blomstrande besöksnäring" ordnar vi kurser, företagsbesök och rådgivning för besöksföretag på landsbygden i Stockholms, Uppsala, Västmanlands, Örebro och Södermanlands län. Du som har ett boende, servering, gårdsbutik eller annan besöksverksamhet på landsbygden är välkommen på aktiviteterna.

Inom satsningen har vi avtal med mycket kompetenta rådgivare. Du betalar endast 30% av kostnaden resten finansieras av Landsbygdsprogrammet.

Har du frågor?

Kontakta Kerstin Bjäresten Osmark,
kerstin.bjaresten.osmark@lansstyrelsen.se,
010-224 94 11

Rådgivning för ett lönsammare besöksföretag

Nu kan du som har ett besöksföretag på landsbygden i Södermanlands län få rådgivning anpassat för just ditt företag inom följande ämnesområden:

- › Trädgårdsvård – Att bevara och utveckla en historisk trädgård
- › Trädgårdsdesign – Med trädgården som skyltfönster
- › Matlagning – Höj matupplevelsen
- › Marknadsföring på webben och i sociala medier
- › Att bygga försäljningen kring en historia – Storytelling
- › Sälj mer i din gårdsbutik
- › Tillgänglig besöksverksamhet

FOTO: LARS JANSSON

Läs mer om rådgivningen, företagsbesök och kurser på vår hemsida, här kan du ladda ner en broschyr om rådgivningen och prenumerera på vårt nyhetsbrev;

www.lansstyrelsen.se/vastmanland/lantbruk-och-landsbygd/utveckling-av-landsbygder/kompetensutveckling-och-radgivning/smakrik-och-blomstrande-besoksnaring.html

Ekologisk produktion

Driver du ekologiskt lantbruk eller är intresserad av att ställa om?

Du kan få kompetent hjälp av våra rådgivare inom ekologisk odling och djurhållning.

Rådgivning erbjuds för tillfället till produktionsinriktningarna:

- › Växtodling
- › Mjolk
- › Nöt
- › Lamm
- › Frukt och bär
- › Ägg och fjäderfä
- › Potatis och frilandsgroänsaker

Vi planerar i nuläget också flera aktiviteter inom ekologisk produktion, så håll utkik på länsstyrelsens webbplats och i vår kalender för de senaste nyheterna!

För mer information om rådgivning se vår webbplats eller kontakta:

Jenny Askenfelt, 010-223 43 73
jenny.askenfelt@lansstyrelsen.se

Kommersiell rådgivning till lanthandlare

Nu kan du som lanthandlare söka rådgivning inom nedanstående områden. Rådgivningen kommer vara helt anpassad och fokusera på det som just du som lanthandlare vill ha hjälp med. Rådgivningen kommer ske på en lämplig plats bestämd av dig som lanthandlare och kan ske i personalgrupp, individuellt eller tillsammans med andra lanthandlare i grupp. Du bestämmer!

Våra rådgivare är proffs på sitt område och har många års erfarenhet av både rådgivning och arbete inom både lanthandel och ämnesområdena.

Kostnad

Du som lanthandlare betalar 30% av totalkostnaden medan projektet som medfinansier står för 70%. Projektet leds av Länsstyrelsen Dalarna i samverkan med sju län (Uppsala, Örebro, Gävleborg, Västman-

FOTO: LARS JANSSON

land, Värmland och Södermanland) som syftar till att genom kompetensutveckling med individuellt fokus stärka lanthandlare som utför kommersiell service på landsbygden, för att på så sätt upprätthålla och utveckla servicen för boende och företag.

Områden där du kan få rådgivning:

- › Inköp och distribution
- › Varuexponering
- › Utveckling och diversifiering
- › Företagsekonomiska analyser
- › Energieffektivisering
- › Nytt sätt för service

Har du frågor?

Kontakta Marcus Forss, projektledare,
010-223 43 42, marcus.forss@lansstyrelsen.se

Planera fåråret

Hur ska du tänka när du planerar ditt fårår? Under den här dagen kommer djurhälsoveterinär Ulrika König från Gård & Djurhälsan att fokusera på viktiga händelser under fåråret samt att hjälpa alla deltagare att göra en egen produktionsplan. Planen utgår från när lamningen ska ske och planerar in händelser som vaccination, träckprovtagning, avvänjning av lamm, klippning med mera. Vi diskuterar även viktiga aspekter kring fårens utfodring och hur man skyddar sig mot sjukdomar vid inköp av nya djur.

Kursen ingår ett samarbetsprojekt mellan länen i Mälare-Hjälmar regionen, projektet innehåller en serie med åtta träffar och en studieresa i varje län. Träffarna har olika teman och alla handlar om fårskötsel och lammproduktion.

Tid och plats

Tisdagen den 15 januari kl. 9-15,
Grinda Gårdsglass i Malmköping

Kostnad

Kursen kostar 300 kr exklusive moms. fika och lunch finns till självkostnadspris och förbeställas vid anmälan och betalas av deltagaren på plats.

Anmälan

Senast den 10 januari, anmälan på länsstyrelsens webbplats under kalender. www.lansstyrelsen.se/vastmanland

Kursen går även i följande län:

Uppsala 28 januari, Västmanland den 9 januari,
Stockholm den 14 januari, Örebro den 29 januari

Har du frågor? Kontakta Malin Nilsson, 010-224 43 64, malin.nilsson@lansstyrelsen.se

Rapport:

Fårprojektet

Länsstyrelsen är halvvägs in i sitt samverkansprojekt med målet att förbättra djurvälståndet för fåren i området runt Mälaren-Hjälmarregionen. Länsstyrelserna i länen runt Mälaren och Hjälmarregionen erbjuder kompetensutveckling genom en kurs med åtta träffar till de som vill bli eller är fårägare.

Kurserna är finansierade med pengar från europafonden för landsbygdsutveckling. Kurserna erbjuds i Malmköping, Ransta, Örebro, Uppsala och Stockholm. De flesta som medverkat har gjort det i det egna länet, men de finns också de som av olika skäl har valt enstaka träffar i andra län.

Gård & Djurhälsan står för föreläsningarna och länsstyrelsen har medverkat på de teman där det varit aktuellt. Fåravelsföreningen har hjälpt till med innehåll och har medverkat på kurstillfällen, samt att de varit värd för de praktiska tillfällen i flera av länen.

En träff återstår

I Södermanland återstår en träff under 2018, den handlar om allmän fårhälsa. Den sista träffen i kursen genomförs i januari och då kommer alla teman att knytas samman runt fåråret på den egna gården.

För den som är intresserad att delta återstår enstaka kurstillfällen i de olika länen, de kurstillfällen som inte blivit av under 2018 kommer att genomföras under 2019. Sedan avslutas projektet med en studieresa, oklart var i skrivande stund. Antalet deltagare på de olika träffarna har varierat men flera har valt att vara med på alla träffar och har därmed bildat ett eget nätverk för sitt fårintresse.

Om du är intresserad att vara med, se kalendern på respektive länsstyrelsens webbplats.

FOTO: LÄNSSTYRELSEN ÖREBRO LÄN

Lamningskurs

Ulrika König från Gård och djurhälsan tar oss genom resan från dräktig tacka till tacka med lamm. Lammlådan finns på plats för praktiska övningar.

Kursen är den första i ett samarbetsprojekt mellan länen i Mälare-Hjälmar regionen, projektet innehåller en serie med åtta träffar och en studieresa i varje län. Träffarna har olika teman och alla handlar om fårskötsel och lammproduktion.

Tid och plats

Tisdagen den 26 februari klockan 9-15 på Grinda Gårdsglass, Malmköping. Kursen börjar klockan 9.00 med kaffe och slutar klockan 15.00

Kostnad

Kursen kostar 300 kr exklusive moms, fika 55 kr och lunch 95 kr ska förbeställas vid anmälan och betalas av deltagaren på plats.

Anmälan

Anmälan senast den 20 februari, anmälan på länsstyrelsens webbplats under kalender. www.lansstyrelsen.se/sodermanland OBS! Vid anmälan ange personnummer, namn, adress samt vilka måltider du vill köpa.

Har du frågor?

Kontakta Malin Nilsson, 010-224 43 64, malin.nilsson@lansstyrelsen.se

Anmäl dig idag!

UTBLICK

Leader utvecklar landsbygden

Leader ger ekonomiskt stöd till projekt som utvecklar landsbygden inom EU. Verksamheten finansieras av medel från bland annat EU och kommunerna. Leadermetoden ger ekonomiskt stöd till offensiva landsbygdsprojekt. Verksamheten finansieras av medel från bland annat EU och kommunerna. Hundarenan i Västerljug och Idécentrum i Kafjärden är två exempel på framgångsrika projekt som möjliggjorts tack vare ekonomiska medel från Leader Sörmlandskusten och Leader Södermanland.

Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling. Europa investerar i landsbygdsområden

Västerljug – Sörmlands nya hundcentrum.

Leader Sörmlandskusten

Hundsatsning i Västerljug

Vad gör man med en gammal grusplan där ingen längre spelar fotboll? Västerljug IF tänkte stort och nytt. Och byggde en hundarena.

Text & foto: Ulf Bertilsson

Viktor Andersson är ordförande i Västerljug IF, under många decennier en renodlad idrottsförening med betoning på fotboll. Numera är Västerljug IF en bred och modern aktör som adderat kultur, evenemang, fritidsaktiviteter och hundar till utbudet på Norrbывallen.

– En levande landsbygd förutsätter starka ideella krafter. Vi vill att alla i Västerljug ska ha något att göra på kvällar och helger. Vi har högre målsättningar än att några killar kickar boll ett par gånger i veckan, säger Viktor.

2015 började styrelsen spåna kring vad man skulle kunna hitta på med den gamla grusplan som stått oanvänd i tiotalet år. Någon nämnde att det finns 2 000 hundar i Trosa kommun, som har 13 000 invånare. Men det fanns ingenstans att samlas och träna sina hundar.

Västerljug IF äger marken på Norrbывallen och efter en syrerik diskussion var styrelsen enig om att förvandla grusplanen och den gamla faluröda ladan till en fräsch året-runt-arena för hundar.

Klubben tog in offerter, och sökte medel till nytt ytskikt, belysning och stängsel hos

Leader Sörmlandskusten, som bistod med nästan en halv miljon kronor.

– Stödet från Leader var en förutsättning för att vi skulle våga satsa. Utan de pengarna hade det aldrig blivit någon ny arena, säger Viktor.

Nu är verksamheten i full gång sedan ett drygt år tillbaka, under ledning av hundentreprenören Ida Andersson. Och allt fler hittar till Norrbывallens hundarena. Inte bara från Västerljug och Trosa, utan också från närliggande städer som Nyköping och Södertälje.

– Vi siktar på 40 kurstimmar i veckan och fyra större hundevent om året. I början gick det lite trögt, men nu känns det som att vi kittlar allt fler, säger Viktor.

Han har själv en ung Bordercollie som lystrar till namnet Märta. En fårhund som kräver mycket liv och rörelse och som trivs med att lära sig kommandon som sitt, ligg och vänta på Norrbывallen.

Vardagslydnad, spårning, tåla störningar som skramlande burkar och krypa under läskiga presenningar... Kursutbudet är brett. Svårighetsgraden varierar. Det finns något för alla hundar och hundägare.

– Många barn följer med sina föräldrar hit. Det känns riktigt bra att vi i Västerljug IF kan erbjuda alla åldrar en sådan här grej. Och bidra till att göra bygden intressant som mötesplats och utflyktsmål. ■

Fakta/Västerljug

Västerljug tillhör sedan 1992 Trosa kommun. Socknen är belägen mellan Nyköping och Södertälje och har runt 400 invånare.

Idécentrum Kafjärden var en snilleblix. Mötesplatsen har satt fart på Jäder med omnejd.

Text: Ulf Bertilsson Foto: Jan Brandt

Interiör från Idécentrum Kafjärden.

Leader Södermanland

Idécentrum – en snilleblix

Många pratar om landsbygdens möjligheter och utveckling. Ofta stannar det där, men inte i Kafjärden utanför Eskilstuna.

– När många går samman och alla drar åt samma håll, ja då händer det saker, säger Iha Frykman.

Iha är ordförande i föreningen Kunskaps-turism, som drog igång Idécentrum Kafjärden. Föreningen hyr församlings-hemmet i Jäder av Kafjärdens församling och har inrett lokalerna till en modern mötesplats med bland annat digital informa-tion om vad som är på gång.

– Satsningen möjliggjordes tack vare att vi för två år sedan beviljades bidrag av Leader Södermanland på nästan 600 000 kronor. Utan stödet hade vi inte lyckats med det här, poängterar Iha Frykman.

Idécentrum handlar om att marknadsföra det som händer och sker i bygden. Före-tagande, sevärdheter, event, utflyktsmål, äta, dricka, bo... I Idécentrum Kafjärden

marknadsför de allt från Sundbyholms Kött & fisk till Jäders traktormuseum.

Sommaren är högsäsong på landsbygden och då har idécentrumet generösa öppettider. På vinterhalvåret är det öppet när någon önskar och när något evenemang är på gång.

Varje månad ordnas föreläsningar som fångar upp trender och strömningar, exempelvis vad man kan använda tomma ladugårdar och odlingsbar mark till. Nyfikenheten är stor på hur man samlat styrkorna i Kafjärden, till och med Närings-departementet har varit på studiebesök.

– Vi fick mycket beröm för hur vi driver bygdens intressen och att vi har ett så brett utbud. Sådan respons sporrar!

Grundaren av den svenska statsapparaten, Axel Oxenstierna, ligger begravd i ett valv under Jäders kyrka. Kommande sommar, 16 juni, inviger landshövding Liselott Hagberg en stor utställning om Axel Oxenstierna i idécentrumet och i ett kyrkstall intill.

Jan Brandt ansvarar för det hela:

– Det här blir en unik utställning, fak-tiskt den största som visats om Axel Oxien-stierna i modern tid. Den lär locka väldigt mycket folk till Jäder och Kafjärdens idé-centrum, säger Jan Brandt. ■

Fakta/Kafjärdens församling

Kafjärdens församling, nordost om Eskilstuna, bildades 1995. Den kom till genom en sammanslagning av Barva, Hammarby, Jäder, Kjula, Sundby samt Vallby församlingar.

Idécentrum Kafjärden är inrymt i Jäders församlingshem.

Det samlas inte
damm på den som är
ute i blåsväder.

B

4 frågor till...

... Thomas Stenström,
vikarierande läns-
fiskekonsulent i
Södermanlands län

Länstyrelsen i Södermanland arbetar med fiskefrågor i länet. Det kan gälla allt från tillståndsfrågor till bidrag för fiskevård och deltagande i olika projekt. Länet har ett rikt utbud av fiskemöjligheter i både insjö, å och kust. Det är viktigt att du har nödvändiga tillstånd för fiske, exempelvis fiskekort eller medgivande från fiskerättsägare. Länet har cirka 30 mer eller mindre aktiva yrkesfiskare som sprids jämnt mellan Hjälmaran, Mälaren och kusten.

Vad gör en länsfiskekonsulent?

– Det är många varierande frågor över tid men det handlar om att främja fisk, fiske och fiskare i länet. Jag ser till att olika personer har erforderliga tillstånd för sin verksamhet. Den ena dagen är inte den andra lik.

Vilka är de mest aktuella fiskefrågorna i Södermanland just nu?

– Även inom fiske har värmen varit på tapeten inom länet under sommaren och hösten. Dels för att fisk har dött, troligen av syrebrist, men också att många vattendrag saknar vatten för fisk att vandra och reproducera sig i.

Annars har det varit flera igångsättningar av olika fiskevårdsprojekt till exempel Fritt Fram som drivs av Sportfiskarna som

FOTO: SARI MYLLYNIEMI

handlar om restaurering av Närkeån samt eDNA provfiske i Båven.

Hur ser framtiden ut för fiskbestånden i Södermanlands vattendrag och sjöar?

– Fiskbestånden ser skapligt bra ut och de provfisken som vi känner till har gett hyfsade resultat. Vi har fått några få muntliga rapporter om nedgång i fångster i olika vattendrag. Mycket kommer att göras med avseende på vandringshinder i flera åar de närmsta åren, vilket kommer att gynna flera arter både i själva vattendraget

och vid kusterna. Fiskbestånden utsätts ju inte bara av fiskare, säl och skarv tar ju sina beskärda delar också och detta är ett ämne som diskuteras livligt just nu, i flera sammanhang.

Har du något bra fisketips du vill dela med dig av?

– Åk gärna ut på kusten så här års när havsöringen går till i det svalare vattnet. Skärgården är fantastisk en lugn dag i november! Jag var ute i helgen med ett gäng och hade väldigt bra fiske. ■